

De Agora, Lelystad Diamant vol theatertechniek

Jarenlang was het behelpen in de Agora in Lelystad. Gebrek aan ruimte en verouderde techniek maakten het theater tot een plek waar vooral veel geïmproviseerd moest worden door de technici. "Maar ook dat had zijn charmes", vertelt Hans Luiken (Hoofd Techniek). Toch moeten die charmes absoluut in het niet vallen bij wat er nu is verrezen aan de Lelystadse Agorabaan. Een prachtig theater in de vorm van een diamant. Uitgerust met de allerlaatste techniek, een zee aan ruimte en mede daardoor van alle gemakken voorzien.

De diamantstructuur met hellende vlakken, gladde wanden en sprekende kleuren – zowel binnen als buiten – maken van de nieuwe Agora een blikvanger van formaat. Draai in Lelystad de Agorabaan op en je kunt niet om het fraaie oranje bouwsel heen. Het mag gezegd: Lelystad heeft er een theater om trots op te zijn bij. "En dat was eigenlijk wel tijd ook", vertelt Hans Luiken wanneer we het fonkelnieuwe pand binnenwandelen. Luiken kan het weten. Volgend jaar januari is hij na-

melijk al vijftig jaar verbonden aan de Agora en dan heb je dus alles meegeemaakt. Van kluiten, contragewichten en touwen tot aan het multifunctionele theater dat er vandaag de dag staat en op 25 mei officieel geopend zal worden.

Sfeer

Luiken heeft in zijn vijftigjarige theatercarrière een hoop zien veranderen. Uiteraard heeft hij op het gebied van theatertechniek alle ontwikkelingen mee-

gemaakt, maar de allergrootste verandering is uiteraard wel de overgang naar het nieuwe pand, vertelt hij: "Het oude theater voldeed gewoon niet meer. Er zat nog een handtrekkenwand in en we hadden bijvoorbeeld een zijtoneel van maar twee meter. Het was zo krap dat grote decors er gewoon niet in konden." Dat is in de nieuwe Agora wel anders. Daar telt het toneeloppervlakte in de grote zaal namelijk 500m², met een speeloppervlakte van 195m², en een toneelopening van maxi-

Zaalinformatie
Capaciteit grote zaal: 753 stoelen
Capaciteit kleine zaal: 207 stoelen
Capaciteit orkestbak: 60
Toneeloppervlakte grote zaal: 500m²
Speeloppervlakte grote zaal: 195m²
Toneeloppervlakte kleine zaal: 135m²
Speeloppervlakte kleine zaal: 81m²
Hoogte toneeltoren: 19 meter

Licht en geluid
Aantal dimmers grote zaal: 140
Aantal dimmers kleine zaal: 72
Aantal beweegbare spots: 6
Aantal trekken grote zaal: 38
Aantal trekken kleine zaal: 5
Aantal zaalbruggen: 2
Beweegbare portaalbrug: 1

maal 16 x 8 meter. Bovendien is de Agora uitgerust met de allerlaatste technieken. "Het is echt een verademing om nu zo'n goed geoutilleerd theater te hebben", benadrukt Luiken. Toch is wel de echte theatersfeer behouden gebleven en dat was ook wel een duidelijke wens die door de opdrachtgever was neergelegd. De zaal moest even gemoedelijk worden gemaakt als de vorige. Luiken: "Daar hebben ze zich in bepaalde opzichten bijzonder letterlijk aan gehouden. In het oude theater was de afstand tussen de voorrand van het podium tot achter in de zaal 19 meter en in de nieuwe zaal is dat precies hetzelfde gebleven. Dat moet ook, theater is illusie en daaraan zijn show en sfeer inherent. Het theatergevoel moest dus vooral behouden worden en dat is nu ook echt gebeurd."

Tackelen

De overgang naar het nieuwe gebouw (op dezelfde locatie) is een flinke stap geweest, waarvoor in 2002 de eerste plannen goedgekeurd werden. Daarna is het allemaal redelijk vlot gegaan, al waren Luiken en consorten liever in een iets vroeger stadium bij de plannen betrokken geweest: "Wij zijn er eigenlijk pas in de uitvoerende fase bij betrokken. Dat is jammer, want we hebben daardoor bijvoorbeeld ook geen plan van eisen kunnen schrijven, terwijl wij toch degenen zijn die hier moeten gaan werken. Het lijkt mij logischer om de gebruikers naar zulke dingen te vragen, maar het gebeurt ook wel vaker op deze manier hoor." Het geluk van Luiken was dat hij eens werd uitgenodigd om een

technisch verhaaltje te houden bij een ontwerpvergadering, waarbij hij dus met de adviseurs en dergelijke aan tafel zat: "Op een gegeven moment kreeg ik daar de notulen van binnen en daar stond ook de datum voor de volgende vergadering op. Ik ben daar gewoon weer naar toe gegaan, in het begin werd er wel even vreemd gekeken, maar niemand zei er wat van. Vanaf dat moment heb ik een aantal vergaderingen kunnen bijwonen en zo heb ik er toch wat dingen uit kunnen halen waardoor het theater toch wat werkbaarder is geworden." Luiken geeft een eenvoudig voorbeeld: "We hebben hier bijvoorbeeld een gesloten plafond, waardoor je niet in de bruggen en dergelijke kijkt. Dat is natuurlijk mooi, maar het is wel hoog. Eén van mijn vragen was dus 'hoe ga ik dan mijn lampen vervangen?'. Op zo'n moment zitten vijftien ingenieurs je aan te kijken zonder dat ze echt snappen waar je het over hebt, maar die lampen moeten natuurlijk een keer vervangen worden. Nu hebben we van bovenaf looppaden gemaakt waar kleppen inzitten, waardoor we van bovenaf bij die lampen kunnen komen. Dat soort 'lullige' dingetjes hebben we zo nog net kunnen tackelen toen het nog in ontwikkeling was."

Kleedkamers

Een ander punt dat dankzij de mensen van de Agora nog is aangepast, is de locatie van de kleedkamers in het theater. Luiken: "Op de eerste tekeningen die we te zien kregen, zaten de kleedkamers op de derde verdieping aan de andere kant van het theater. Dat is niet echt handig natuurlijk. De artiesten zitten bij wijze van spreken nog liever óp het toneel dan tien meter verderop. Daarom hebben we op een gegeven moment wat tekenaars uitgenodigd om eens een dagje mee te lopen hier. Ze kwamen toen er een operagezelschap van zo'n 150 man op bezoek kwam, die in de vijf kleedkamers van het oude theater onder-

gebracht moesten worden. Het was altijd kunst en vliegwerk om zulke groepen onder te brengen, maar na afloop snapten die tekenaars wel waarom we bepaalde dingen zeiden. Vanaf toen is het ook echt goed gaan lopen, ook in de tekeningensfeer."

Blij

Qua apparatuur is er volgens Luiken waar mogelijk gekozen voor het nieuwste van het nieuwste. "Het is gebruikelijk om in het begin van het traject meteen al de bestellingen te plaatsen, maar ik heb bijvoorbeeld bij licht en geluid bewust de laatste vakbeurs afgewacht om niet het risico te lopen dat je net wat spullen misloopt die daar met veel tamtam worden geïntroduceerd. Dat heeft bijvoorbeeld geresulteerd in de allernieuwste Centurion console van Stakebrand, voor de bediening van de trekkenwand. Daar zijn we natuurlijk erg blij mee." Zoals Luiken überhaupt blij wordt wanneer hij door het de Agora loopt en bekijkt wat 'zijn' theater allemaal herbergt en biedt: "Als ik zo rondkijk ben ik tevreden", vertelt hij. "In de tijd van de sloop en de bouw ben ik in misschien wel dertig verschillende theaters geweest om te kijken met welke problemen ze daar te maken hebben gehad en hoe ze die problemen getackeld hebben. Die dingen hebben we in grote lijnen hartstikke mooi voor elkaar geregend."

Zichtlijnen en akoestiek

Luiken is trots wanneer hij rondloopt in de Agora: "De zichtlijnen en de akoestiek zijn hier bijvoorbeeld echt geweldig. Dat bleek meteen al bij de perspresentatie, vertelt hij. "We hadden een koor op toneel staan dat a capella zong en dat was perfect te verstaan. Ik ben overal gaan zitten, zowel boven als beneden, en het was overal fantastisch. Bovendien werkt het twee kanten op. Toen de pers bij die presentatie uit de zaal was verdwenen, toen bleef het koor nog even op toneel om wat dingen met piano

erbij te doen. Ik zat boven en zag op het toneel wat gebeuren waarover ik de toneelmeester, die bij het podium stond, even wilde seinen. Ik liet even een 'psst' horen en hij keek gewoon om. Dat betekent dus dat ook de artiesten het applaus heel goed kunnen beleven. Ook van het publiek hebben we tot nu toe alleen maar goede dingen gehoord. In het vorige theater hadden we met een kleiner podium minder goede zichtlijnen dan nu. We hebben nu zoals gezegd een grote opening, maar ook als het smaller wordt is het zicht nog altijd goed. Zelfs vanaf de zijbalkons is het altijd minstens 70%."

Overstuurd

Het blijkt allemaal wanneer Luiken voor gaat in een rondleiding door de Agora. De zaal ademt een en al 'theater' en wat vooral opvalt is de ruimte die overal is. "Qua ruimte zou op de zijbruggen makkelijk een flinke auto geparkeerd kunnen worden", vertelt Luiken bijvoorbeeld. Daar blijkt geen woord van gelogen en ook op de zolder wordt het aangenaam werken. Geen 'kruip door sluis door', maar veel bewegingsruimte. Naast elke spot is een bakje met genummerde kleurfilters bevestigd. "We willen deze plekken graag zo netjes houden als ze nu zijn en die bakken dragen daar zeker aan bij", verklaart Luiken. Zelf zal hij overigens niet meer op die ruime vloer en andere werkplekken werkzaam zijn: "De functie Hoofd Techniek is de laatste tijd toch steeds meer tot een managementfunctie verworden", legt hij uit. "Dat is eigenlijk zo sinds de Europese eenwording, want vanaf toen zijn er ene heleboel regels gekomen. Sommige regels zijn goed, maar er zitten ook belachelijke dingen bij. De regel dat je bij geluid van boven de 85dB gehoorbescherming moet hebben. De mensen die er mee werken moeten die regels opvolgen, maar het publiek dat vervolgens bij Slagerij van Kampen op de eerste rij zit mag helemaal zelf weten wat het doet. Wie zegt me dat we hier straks niet van die Amerikaanse toestanden krijgen van mensen die zeggen dat ze in je theater gehoorbeschadiging hebben opgelopen? Ik zie dat best gebeuren. Dat betekent dus dat je als optredende straks ook niet harder mag dan 85dB op de eerste rij. Laat staan wat het dan achter in de zaal is. Ze zijn ook al wel bezig van heel veel regelingen terug te komen hoor en het is ook allemaal een beetje overstuurd. Met gezond verstand en goed uitkijken kan ook al heel veel voorkomen worden."